

Závěrečná zpráva projektu Com.Unity.Lab

European Union
European Regional Development Fund

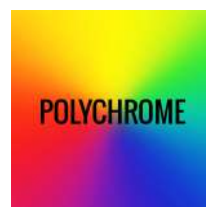
OSTRAVA!!!

fajnoVA

Vydalo statutární město Ostrava,
odbor strategického rozvoje, 2021.
Fotografie: Archiv města Ostravy.

Zpracováno ve spolupráci s architektonickou
platformou POLYCHROME.

Projekt Com.Unity.Lab je spolufinancován
Evropskou unií z programu URBACT III.

OBSAH

Úvod	4-5
Cíle projektu	6-7
Stanovení indikátorů	8-11
Proces projektu	12-13
Dotazníkové šetření	14-23
Veřejné projednání	24-25
Teze	26-29
Veřejné projednání s odborníky	30-31
Koncept grantového schématu	32-33
Závěr	34-35
Souhrn výsledků	36-37

ÚVOD

PROČ

Projekt Com.Unity.Lab je ukázkou proměňujícího se uvažování o nakládání s veřejným prostorem. Kromě kvalitního návrhu je stále více akcentován a veřejností oceňován management aktivit a koncepční přístup k jejich podpoře a facilitaci. Nestačí vytvoření kvalitního zázemí pro trávení času, nestačí „jen“ dobrá architektura. Ta má velký potenciál a může místa proměňovat radikálně a rychle, o to náročnější je ale pokud jde o finanční náklady, dlouhodobost přípravy a náročnost dlouhodobé funkčnosti a udržitelnosti. Stále větší důraz je kladen na experimentální a dočasná řešení, která mohou přinést výsledky rychleji a jednodušeji a zároveň být nástrojem limitujícím množství chyb.

INSPIRACE

Inspirace dodaná „Lead Partner“ organizací, municipalitou portugalského hlavního města Lisabon, vedla k zaměření se na dva pilíře managementu veřejného života – důkladné mapování a grantové schéma. Právě poznání města a jeho fungování na základě měřitelných a sledovatelných dat je klíčové pro kvalitní rozhodování a adekvátní míru intervence nebo změny. Zásadní je nezaměřovat se jen na dosud známá, měřitelná a dostupná fakta a minimálně stejnou pozornost věnovat i měkkým a subjektivním faktorům, které jsou ale nedílnou součástí lidského života a pro uvažování o městě, živém a dynamickém organismu, neoddělitelným hlediskem. Pohled uživatelů lokality na současný stav a jejich očekávání a přání se musí stát rovnocennými daty.

PROPOJENÍ

Projekt Com.Unity.Lab nefungoval, nefunguje a ani do budoucna by neměl fungovat sám a izolovaně. V prostředí Ostravy existuje celá řada projektů, které z něj mohou čerpat a vzájemná synergie povede k ještě lepšímu výsledku. Například projekt TAČR věnující se rozvoji sídlišť poukazuje na význam veřejných prostranství a navrhuje vytváření kvalitních zázemí pro jejich obyvatele. Je proto důležité myslet na aktivity v nich a podporovat je.

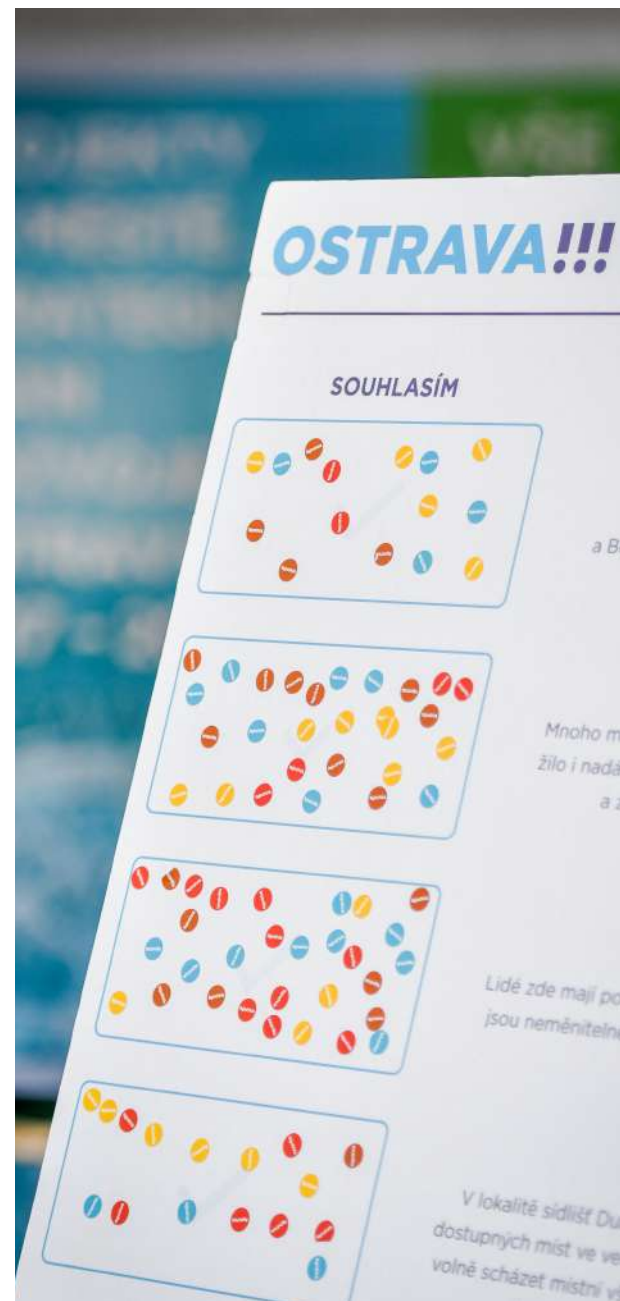
Městský ateliér prostorového plánování a architektury (MAPPa) usiluje o rozvoj Ostravy v podobě města krátkých vzdáleností, kde je živý veřejný prostor a služby v místech, kde lidé bydlí. Pokud taková bude Dubina, kde projekt experimentálně probíhal, nebude potřeba tolik se po městě pohybovat a veřejné prostory budou živější. Dva příklady mluví za řadu dalších včetně investičních projektů města a obvodů, jejichž úspěšnost se může dále zlepšovat prostřednictvím podpory měkkých aktivit.

CÍLE PROJEKTU

„Rozvoj prostředí, ve kterém bude komunitní život jednodušší a atraktivnější, protože obyvatelé budou mít vyšší kompetenci k účasti v něm, aktivity budou jednodušeji realizovatelné a prostor samotný bude poskytovat lepší zázemí.”

Na základě zadání – mapovat a vytvořit schéma – vzniklo ideové východisko shrnující ideální představu o budoucí podobě prostředí. Sídliště Dubina a Bělský les budou místa s fungujícím komunitním životem ve všech jeho možných podobách. Jak toho ale dosáhnout? Prvním klíčovým krokem je pochopení místa a jeho problémů. Jaký je současný stav? Proč jsou lidé skeptičtí? Kde oni sami vnímají problémy lokality?

STANOVENÍ INDIKÁTORŮ

PROČ

Cílem mapování bylo nastavit sledování tak, aby bylo možné vycházet z „tvrdých“ dat, která státní správa nebo jiné instituce průběžně sledují a mapují, a tedy jejich získání je maximálně jednoduché, a doplnit je perceptivními ukazateli, které staticko-sociologický pohled doplní o vnímání konkrétních místních obyvatelů. O co obtížnější je sledování a interpretace těchto faktorů, o to přesnější a tematičtější podněty můžeme získat.

SOCIOLOGICKÉ INDIKÁTORY

v závorce je uveden možný zdroj dat

Počet obyvatel

více než absolutní číslo je klíčová tendence, která naznačuje popularitu lokality, její hodnotu... (Městský obvod Jih)

Míra vzdělanosti

místa, která svým sociologickým složením vystupují z průměru naznačují možné problémy, ať už je rozdílnost jakákoliv (Sčítání lidu, domů a bytů)

Kriminalita

míra kriminality a množství přestupků jsou silně propojeny s kvalitou života a touhou v lokalitě dlouhodobě žít (Policie ČR, Městská policie Ostrava)

Sociální podpora

množství vyplácené sociální podpory, například v podobě příspěvku na bydlení, lze vyhodnocovat jako varovný signál sociální situace (Magistrát města Ostravy)

Nezaplacené poplatky za odpad

míra nezájmu obyvatel o své okolí, vyjádřená neplněním jedné z občanských povinností, naznačuje i vztah k lokalitě, kde občané bydlí (Magistrát města Ostravy)

PERCEPTIVNÍ INDIKÁTORY

zjišťovány mapováním

Míra anonymity

anonymita je jev značící nízkou míru sociální kontroly a pocit nesounáležitosti

Míra anomie

ukazatel nezájmu o věci veřejné a své okolí

Image lokality

vnímání veřejnosti ukazuje potenciál území a možnosti

Náležení k místu

pocit, zda jsem zde doma nebo zde jen bydlím, popřípadě přespávám, je klíčový pro míru identifikace s problémy, které místo trápí

Potenciál komunity

pokud je cílem zlepšit fungování komunity, je zároveň nutné mapovat její potenciál a předpoklady, které se k jejímu rozvoji nabízejí v rámci ni samotné

DOPLŇKOVÉ FAKTORY

v závorce je uveden možný zdroj dat, další jsou zjišťovány mapováním

Doplňkové faktory

doplňkové faktory kombinují, respektive doplňují, všechny výše zmíněné indikátory o informace, které neznáme a pomohou nám s bližším pochopením tendencí společenského uvažování

Fluktuace obyvatel

vzhledem k systému určování počtu obyvatel v ČR je důležité detailněji zkoumat míru fluktuace především v případě krátkodobě pobývajících obyvatel

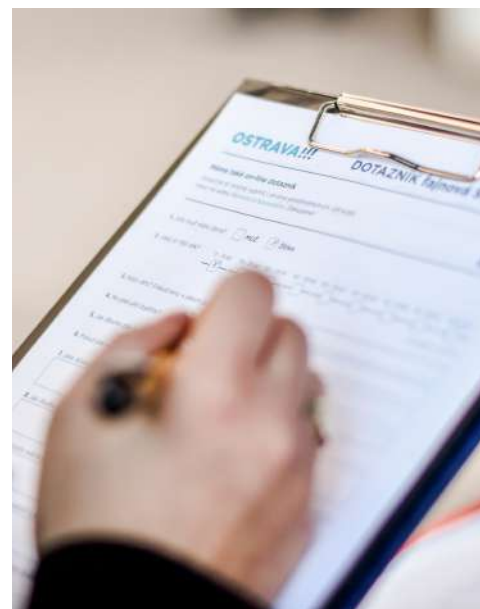
Potenciál vzdělanosti

míra vzdělanosti popisuje stávající stav, potenciál mezi nejmladší generací naznačuje budoucí trendy a zprostředkovaně přináší představu o sociálním složení obyvatelstva (Městský obvod Jih, základní školy)

Pocit bezpečí

kriminalita zaznamenaná oficiálními statistikami nemusí přesně odpovídat reálné situaci, vnímání obyvateli je zároveň určitou předzvěstí budoucího stavu

PROCES PROJEKTU

1. Indikátory

Stanovení indikátorů
a ukazatelů

2. Dotazník

Příprava dotazníkového
šetření

3. Průzkum

Osobní a online
veřejné šetření

4. Veřejná projednání

Ověření tezí a veřejná
propojení

5. Grantové schéma

Stanovení pravidel

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

KDY

18. února 2020
a 21. února 2020 v terénu

17. února 2020
až 2. března 2020 online

KDE

v online prostředí i formou dvou
kontaktních šetření v terénu u zastávky
Antonína Poledníka ve veřejném
prostoru sídlišť Dubina a Bělský les

i CÍL

Příprava dotazníkových šetření si kladla za cíl získat maximum informací pro mapování nastavených indikátorů a přípravu grantového schématu.

OSTRAVA!!!

DOTAZNÍK fajnová SOUSEDSTVÍ

Máme také on-line dotazník

Dotazník je možné vyplnit i on-line prostřednictvím QR kódu nebo na webu fajnova.cz/sousedstvi. Děkujeme!

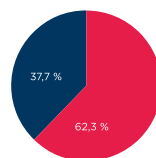

- Jste muž nebo žena? MUŽ ŽENA
- Jaký je Váš věk? 0 - 18 let 19 - 29 let 30 - 39 let 40 - 49 let 50 - 59 let 60 - 69 let 70 - 79 let 80 - 89 let 90 a více
(vyznačte v rozmezí)
- Máte děti? Pokud ano, v jakém jsou věku? ANO NE
- Na jaké ulici bydlíte?
- Jak dlouho zde bydlíte?
- Pokud jste se stěhovali v posledních 5 letech, kolikrát?
- Jaké důvody Vás ke stěhování vedly?
- Jak dlouho plánujete ve své čtvrti zůstat a kam byste se případně stěhovali? (odpověď v letech)
- Pokud byste reálně plánovali stěhování, co by vás k tomu vedlo?
- Co si myslíte o svém sídlišti? Líbí se vám, jste zde spokojeni, máte nějaké připomínky?
- Z hlediska kvality bydlení je okolí Vašeho bydliště... (zaškrtněte jen jednu odpověď)
 ... nejlepší místo v Ostravě ... horší než velká část míst v Ostravě
 ... lepší než velká část míst v Ostravě ... nejhorší místo v Ostravě
 ... průměrné místo v Ostravě
- Z hlediska výchovy dětí je okolí Vašeho bydliště... (zaškrtněte jen jednu odpověď)
 ... nejlepší místo v Ostravě ... horší než velká část míst v Ostravě
 ... lepší než velká část míst v Ostravě ... nejhorší místo v Ostravě
 ... průměrné místo v Ostravě

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ / GRAFY

Jste muž nebo žena?

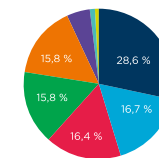
310 odpovědí

● Žena ● Muž

Jaký je Váš věk?

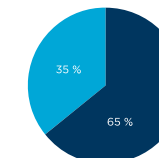
311 odpovědí

● 0-18 let ● 60-69 let
● 19-29 let ● 70-79 let
● 30-39 let ● 80-89 let
● 40-49 let ● 90 a více let
● 50-59 let

Formát odpovědí...

313 odpovědí

● On-line formulář
● Papírový dotazník

**Častěji odpovídaly ženy,
a to v poměru 62% žen
na 38 % mužů**

**65 % odpovědí
proběhlo on-line
formou**

Občané vnímají problémy lokality a jejich míra je natolik závažná, že zvažují stěhování. Problémy v soužití jsou doplněny hledáním lepšího/kvalitnějšího bydlení, což znamená, že místo je pro mnohé jen přestupní stanicí bez touhy zapustit kořeny.

Důvody pro případné stěhování v budoucnu:

228 odpovědí

Z hlediska kvality bydlení je okolí Vašeho bydliště...

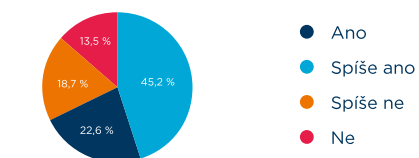
310 odpovědí

Občané vnímají a identifikují nebezpečí.

Cítíte se v místě svého bydliště bezpečně?

310 odpovědí

Jestliže místo nevnímám jako svůj domov, jen málo se o něj budu starat a nebudu mít zájem na jeho zlepšení. To je třeba změnit.

Svou čtvrť vnímáte jako...

311 odpovědí

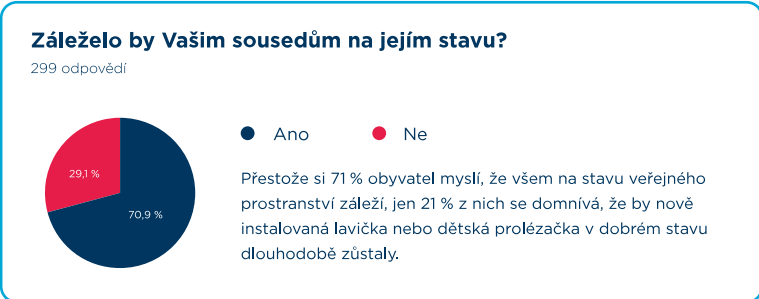
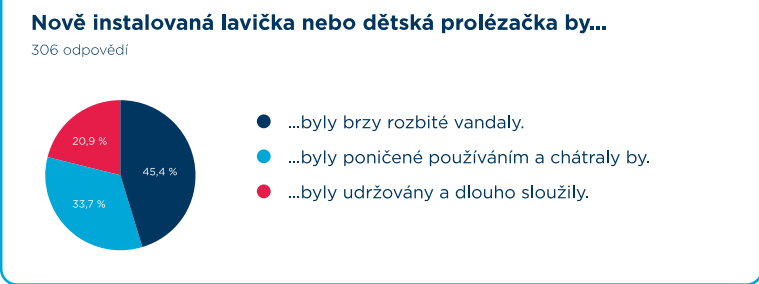
29 % občanů zvažuje stěhování kvůli problémům lokality

50 % obyvatel nevnímá svou čtvrť jako domov

Image lokality, především v porovnání s jinými částmi města, není vnímána úplně nejlépe. Přesto jsou identifikovány pozitivní hodnoty a ty je třeba rozvíjet.

Očekávání chování sousedů a očekávání budoucnosti lavičky naznačuje, že občané vnímají vnější riziko. Vandalství nevnímají jako problém mezi sebou, ale něco přicházejícího odjinud.

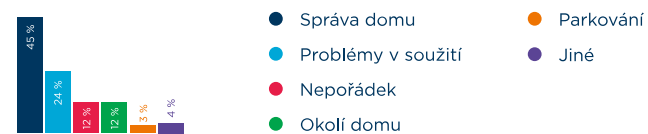
Samotnými obyvateli není image místa vnímána úplně nejlépe

45 % občanů si myslí, že nově instalované lavičky by byly brzy rozbité vandaly

Společnými tématy jsou dům, život v něm a jeho okolí. Na tom je třeba stavět a prohlubovat sousedské aktivity.

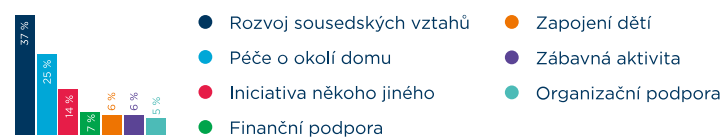
Pokud se svými sousedy řešíte společná témata a problémy, tématem je obvykle:

144 odpovědí

Pokud by lidé byli ochotni podílet se na komunitních aktivitách, motivoval by je:

128 odpovědí

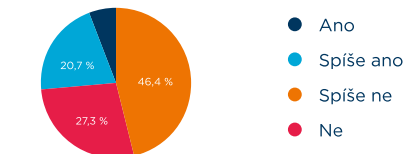

Občané očekávají nezájem ostatních o komunitní aktivity. Tuto bariéru je třeba překonat.

Pro jiné městské aktivity a investiční projekty je důležitou informací, že lidé vnímají nedostatek míst ve veřejném prostoru, kde se mohou setkávat.

Pokud byste chtěli uspořádat společný úklid před domem nebo sousedský zápas ve fotbale, s jakou pravděpodobností byste uspěli?

304 odpovědí

Existují ve Vaší lokalitě místa ve veřejném prostoru, kde se mohou lidé setkávat?

308 odpovědí

Nejčastějším tématem v sousedství je správa domu

37 % obyvatel vnímá nedostatek míst k setkávání

VEŘEJNÉ PROJEDNÁNÍ

KDY

22.9.2020

KDE

veřejné prostranství
u zastávky Antonína
Poledníka

i CÍL

Veřejné projednání si kladlo za cíl především ověřit závěry vyplývající z dotazníkových šetření a případně získat další podněty pro jejich upřesnění, zároveň byl hlouběji zkoumán potenciál komunity a její případný zájem o podporu ze strany grantového schématu

OSTRAVA!!!

DOTAZNÍK fajnová SOUSEDSTVÍ

1. Kdyby se konala sousedská akce před vaším domem, zúčastnili byste se?

ano spíše ne
spíše ano ne

2. Do jaké aktivity byste se rádi zapojili?

(zaškrtněte souhlasnou odpověď)

společné opekání nebo piknik společná aktivita pro děti
společná sportovní aktivita společný úklid
společné zahrádkaření sousedský festival

uveďte další aktivity, které by vám přišly zajímavé a měli byste motivaci se jich zúčastnit

3. Pokud byste se zúčastnili, jak byste byli ochotni se na akci podílet?

organizátor / iniciátor drobná finanční spoluúčast
pomoc s organizací pozvání dalších sousedů

uveďte další možné zapojení

4. Jste? muž žena

5. Do jaké věkové kategorie spadáte?

0 - 18 let 19 - 29 let 30 - 39 let 40 - 49 let 50 - 59 let 60 - 69 let 70 - 79 let 80 - 89 let

(vyznačte v rozmezí)

Děkujeme za Váš čas při vyplňování dotazníku! Tým projektu Com.Unity.Lab.
Více informací na www.fajnova.cz/projekt/com-unity-lab.

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

URBACT
Driving change for
better cities

com.
UNITY.lab
empowering
local
development

fajnova

TEZE

Na základě dotazníkového šetření byla stanovena sada tezí, které byly následně ověřeny na veřejném projednání s obyvateli.

OSTRAVA!!!

fajnová SOUSEDSTVÍ

SOUHLASÍM

NESOUHLASÍM

1.

Množství obyvatel se na sídliště Dubina a Bělský Les stěhuje za cenově dostupným nájemním nebo vlastnickým bydlením.

2.

Mnoho místních je s bydlením spokojeno a rádo by zde žilo i nadále. Do budoucna se ale obávají o své bezpečí a zvyšující se míru problémů v soužití.

3.

Lidé zde mají pocit, že problémy, které je aktuálně trápí, jsou neměnitelné a oni sami s nimi nemohou nic dělat.

4.

V lokalitě sídliště Dubina a Bělský Les je nedostatek dostupných míst ve veřejném prostoru, kde by se mohli volně scházet místní všech generací. Chybí udržované lavičky, posezení a dětská hřiště.

5.

Bydlení na sídlištích Dubina a Bělský Les je velmi anonymní.

6.

Lidé se zajímají o věci veřejné jen velmi omezeně. Spojuje je maximálně správa domu, případně problémy v něm nebo v jeho okolí.

7.

Občané, kteří mají zájem o sousedský život, jsou motivováni především snahou poznat své sousedy a mít s nimi co nejlepší vztahy a také touhou o maximální údržbu a rozvoj okolí svého domova.

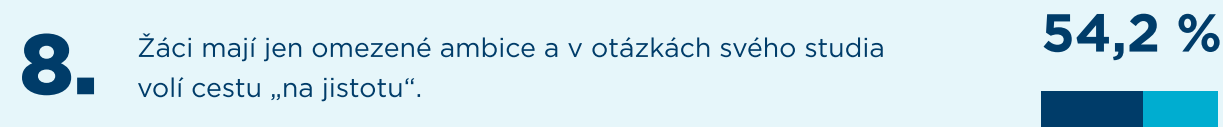
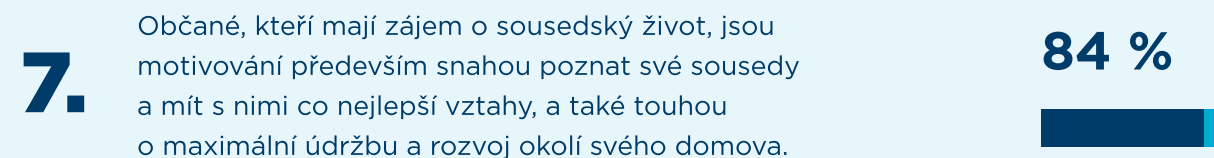
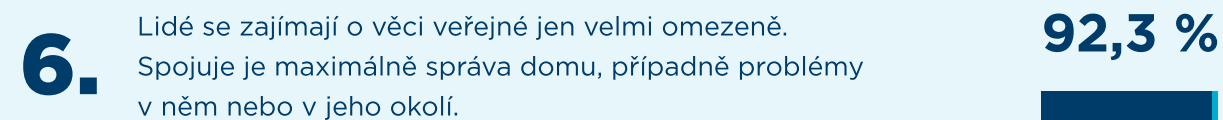
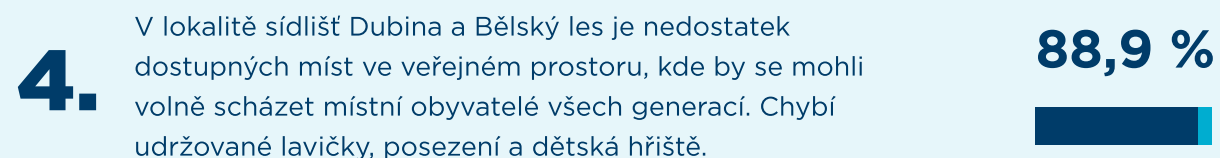
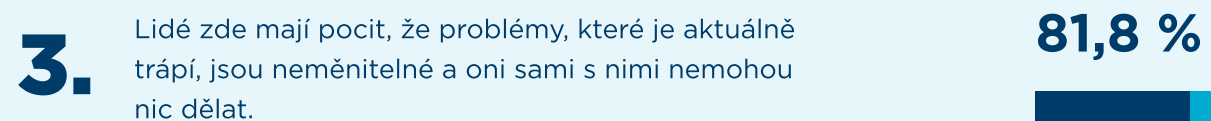
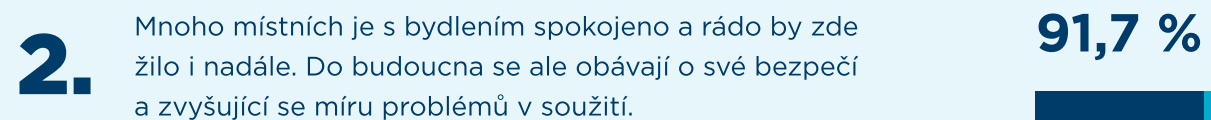
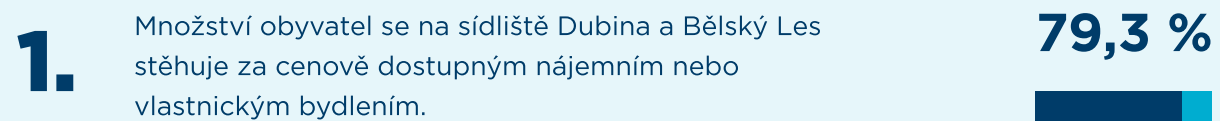
8.

Žáci mají jen omezené ambice a v otázkách svého studia volí cestu „na jistotu“.

VYHODNOENÍ TEZÍ

procenta uvádějí souhlas občanů s tvrzením

VEŘEJNÉ PROJEDNÁNÍ S ODBORNÍKY

KDY

6.8.2020
a 10.11.2020

KDE

v Kulturním centru Cooltour
a online forma

i CÍL

Představení výsledků mapování a předběžného návrhu grantového schématu mělo za cíl získat zpětnou vazbu a další podněty, které pomohou nastavení podmínek i samotnému funkčnímu zajištění

KONCEPT GRANTOVÉHO SCHÉMATU

CÍL A AMBICE

Z hlavního cíle celého projektu byly vybrány ty ambice, které lze nejjednodušeji a nejrychleji realizovat a které mohou přinést maximální zapojení místní veřejnosti – zjednodušení komunitního života a podpora pořádání komunitních aktivit.

DOPORUČENÍ

Z průběhu celého projektu jasně vyplývá, že vedle samotné podpory je klíčová i míra obtížnosti jejího získání. Pokud bude na uchazeče kladeno příliš velké množství podmínek a proces bude neadekvátně dlouhý, dopad podpory tím bude maximálně limitován. Je proto důležité případnou podporu vyplácet co nejrychleji a nejjednodušším systémem bez nutnosti schvalování přílišným množstvím orgánů.

PODMÍNKY

Co? - aktivity zapojující místní, vytváření příležitostí pro setkávání a užívání veřejného prostoru

Kdo? - lidé, bytová družstva, neziskové subjekty, školy, sportovní kluby a další instituce s podmínkou fungování v předmětné lokalitě

Kde? - místo v lokalitě, ve veřejném prostoru, přístupné a zajímavé veřejnosti

Jak? - výše podpory do 10 000 Kč, podpora administrátora

MOŽNÉ SCÉNÁŘE

V průběhu debat se objevilo několik možností, jak program realizovat. Jednou z nich je převedení na městské obvody, které se jeví jako možné a z důvodu bližšího kontaktu s lokalitami příhodné. I přes tyto výhody se jako důležitá jeví koordinace aktivit napříč městem a jejich správné cílení do konkrétních míst. Proto má lepší předpoklady právě zázemí magistrátu, ať už svým aparátem nebo objektivnějším přehledem o všech částech Ostravy.

Dnes již existující grantová schémata jistě nabízejí mnoho inspirace (fajnOVÝ prostor, participativní rozpočty obvodů atd.), ale žádné z nich svým zaměřením neodpovídá potřebám podpory komunitního života v rámci měkkých projektů a nízkorozpočtových aktivit. Je proto žádoucí vytvoření samostatného programu, který bude s dalšími koordinován a přesně cílen formou, velikostí podpory a rychlostí administrace.

Jako vhodné se jeví rovněž provázání s rodinnou politikou města, která se aktuálně rodí a může být cenným partnerem. Je třeba dbát na uchování know-how, avšak kulturní problematika je tematicky velmi blízká a provázání s ní se zdá logické.

www.ostrava.cz

OSTRAVA!!!

fajnová SOUSEDSTVÍ

Vyhodnocení dotazníku

V rámci projektu com.UNITY:lab se snažíme připravit podmínky dotačního programu, který by v budoucnu pomohl rozvoji sousedství a sousedského života v různých lokalitách Ostravy. Abychom mohli pravidla nastavit co nejlépe, realizujeme pilotní mapování na území sídlišť Dubina a Bělský Les. Získaná data použijeme pro vás i pro všechny ostatní občany Ostravy.

Dotazníkové šetření probíhalo ve dnech 18. a 20. února 2020 a také on-line formou po dobu 11 dní. Celkem bylo získáno 313 odpovědí.

Formát odpovědí...

313 odpovědí

ZÁVĚR

„Čím více lidí bude žít ve veřejném prostoru, tím více bude žít celá Ostrava.“

Město Ostrava má dobře našlápnuto v oblasti podpory zlepšování stavu veřejného prostoru se zapojením veřejnosti. Grantové schéma na podkladech projektu Com.Unity.Lab může výrazně pomoci, aby se do veřejného prostoru dále přenášely aktivity a zvyšovalo se množství času, které lidé věnují komunitnímu životu, a tím nepřímo rozvoji své lokality.

Pokud se to podaří, společně s dalšími rozvojovými projekty mohou právě lidé sehrát klíčovou roli v rozvoji míst, která si to zaslouží a jsou aktuálně ohrožena současným stavem a negativním vnímáním. Tyto projekty samozřejmě nejsou všespásné a nelze předpokládat, že bez synergií v oblasti investičních projektů a managementu města dojde k dosažení cílených výsledků. Vzájemná interakce však nepochybně zvýší účinnost všech aktivit.

SOUHN

ZÁKLADNÍ ZJIŠTĚNÍ

Vysoká míra motivace ke stěhování z důvodu problémů v okolí a relativně nízký zájem o setrvání v místě svého bydliště

Vysoká míra obavy ze sociálně nežádoucích jevů

Nedostatek míst k setkávání a socializačním aktivitám

STANOVENÉ CÍLE

Stabilizace lokality z hlediska obyvatelstva

Posílení přirozené sociální kontroly

AKTIVITY NA BÁZI MĚKKÝCH PROJEKTŮ

Podpora snížení anonymity

Prohloubení vztahu k lokalitě

Rozvoj sousedských aktivit

NÁSTROJ

Grantové schéma podporující organizaci mikro sousedských aktivit

POZNÁMKA

Druhou variantou jsou aktivity investiční, které pomohou přehlednosti, bezpečnosti a obyvatelnosti veřejných prostranství a zlepšení nabídky míst pro setkávání a socializaci.

Více o projektu Com.Unity.Lab zde:

www.urbact.eu/comunitylab-empowering-local-communities

www.facebook.com/Com.Unity.Lab

www.fajnova.cz/projekt/com-unity-lab

www.facebook.com/fajnova.cz

OSTRAVA!!!

fajnova